

École des beaux-arts i Paris, havde erhvervet sig et meget anset Navn ved sine grundige og kundskabsrige Værker, der navnlig behandlede den italienske Renæssancetid. Vi skal imellem dem nævne: *Raphaël* (1881), *Histoire de l'art pendant la renaissance* T. 1—3 (1889—95), *Florence et la Toscane* (1897), *Léonard de Vinci* (1899) og *Rubens* (1900).

Den 5. Marts 1903 døde Gaston Paris, Directeur for Collège de France, Medlem af det franske Akademi. Den romanske Filologi lider et stort Tab ved, at dens Mester — saaledes som alle Landes Filologer anerkendte ham for at være — kaldtes bort, kun 64 Aar gammel. Med Vemod vil Budskabet om hans Død blive modtaget af langt videre Kredse end Romanisternes, idet Gaston Paris ikke blot var den store Sprogmand og fortrinlige Kender og Fortolker af de romanske Landes Litteratur, han fulgte med Bevægelser paa Filologiens og Litteraturens Omraade rundt om i Landene, og ved sine talrige Redegørelser og Anmeldelser i *Journal des Savants* og i de med hans Bistand ledede Tidsskrifter *Romania* og *Revue critique* vejledede han om den videnskabelige Virksomhed i Udlandet paa mange Omraader, idet han samtidig udtalte sin egen lærerige, ofte dybtgaaende, altid humane Dom. Af hans Skrifter skal her kun nævnes *Histoire poétique de Charlemagne* (1865) og *La poésie du moyen âge* (1885). I dem som i hans talrige Afhandlinger mærkes hans skarpe Kritik og sunde Sans, der holder ham lige langt fra det fantastiske og det nøgterne, hans beaandede Opfattelse og hans samvittighedsfulde Søgen efter Sandhed.

Joh. Stp.

Professor i Heidelberg Dietrich Schäfer, hvis Værker om dansk Historie er saa bekendte, har modtaget en Kaldelse som Professor ved Universitetet i Berlin.

Paa Tilskyndelse af Højskoleforstander Ludvig Schrøder i Askov og Stiftamtmand Stemann er for nylig stiftet et *Historisk Samfund for Ribe Amt* med det Formaal dels ved Afholdelse af offentlige Foredragsmøder i Amtet, dels ved Udgivelse af en Aarbog og mindre Hefter at virke for Kendskaben til og Interessen for den stedlige Historie. Allerede nu er udgivet den

første Aarvog: *Fra Ribe Amt 1903* (Kbhvn., 1903), der indeholder en Række mindre Bidrag, især af kulturhistorisk Art.

Arkivsekretær, Dr. William Christensen har udgivet det af ham forfattede og med Videnskabernes Selskabs Guldmedaille hædrede Skrift: *Dansk Statsforvaltning i det 15. Århundrede* (Kbh., 1903). Vi haaber senere at komme tilbage til dette paa de mest samvittighedsfulde Studier hvilende Værk.

Det fortjener megen Anerkendelse, at Byraadet i Nykøbing paa Mors til Minde om, at det 13. Juli 1899 var 600 Aarsdagen for den ældste historiske Efterretning om Købstaden, paa den nævnte Dag besluttede at bevilge en Sum til Udgivelse af et Mindeskrift om Byen. Godsejer C. C. Mansa til Sø paatog sig Udarbejdelsen heraf, men standsedes ved Sygdom; Arbejdet blev da overdraget til Københavns Raadstuearkivar og Udgiveren af Samlinger til jydsk Historie og Topografi, Dr. Chr. Villads Christensen, der til Dels med Støtte i Hr. Mansas Samlinger, som denne velvilligt overlod ham, for nylig har udgivet: *Nykøbing paa Mors 1299—1899*, Kbh. 1902. Et Tillæg angaaende Stadens Udvikling i de sidste 50 Aar er udarbejdet af Sognepræst i Nykøbing Vilh. Hansen. Bogen er et særdeles dygtigt Arbejde, der med megen Kyndighed og i en let læselig Form indgaaende behandler saa vel Byens ydre Historie som dens Institutioner, Handel, Søfart, Bygninger, Embedsmænd og andre kulturelle Forhold. Den er tillige særdeles smukt udstyret og forsynet med Kort og Illustrationer.

Professor ved Universitetet i Amsterdam G. W. Kernkamp har udgivet: *Verlag van een onderzoek in Zweden, Noorwegen en Denemarken naar Archivalia, belangrijk voor de Geschiedenis van Nederland* ('s Gravenhage, 1903). Skriftet indeholder en Beretning om de Undersøgelser, Forf. paa en af den nederlandske Regering foranlediget Rejse i Aaret 1900 har foretaget i Arkiver og Biblioteker i Stockholm, Upsala, Lund, Linköping, Kristiania og København angaaende haandskrevne Kilder til Nederlandenes Historie. Det er langt mere end en blot Registrering, idet der ofte er givet lange Uddrag, ja endog til sine Tider ligefremme Aftryk af Breve og Aktstykker, og Skriftet vil saaledes have en stor Værdi ogsaa for Dyrkere af Nordens

Historie, som derigennem paa en let Maade vil faa Indblik i det Kildestof, der oplyser den igennem lange Tider baade i politisk og kulturel Henseende saa vigtige Forbindelse imellem de nordiske Riger og Nederlandene. Arbejdet er udført med megen Omhu og Indsigt, som det ogsaa kunde ventes af en Forfatter, der allerede tidligere har givet sig af med Nederlandenes Forhold til Norden. I *Bijdragen en Mededeelingen van het historisch Genootschap gevestigd te Utrecht*, 23. Del (1902) har han omtrent samtidig meddelt en Række interessante Aktstykker angaaende Kristian IV's Forhandlinger 1621 med Nederländeren Theodorus Rodenburg, især angaaende Overførelsen af forskellige nederlandske Industrier til Danmark; ogsaa i kunsthistorisk Henseende har nogle af disse Aktstykker Betydning; eksempelvis skal nævnes en Liste paa Kunstnere, hvis Malerier Rodenburg tilbød Kongen til Købs.

Meddelanden från Svenska Riksarkivet vil under den ny Rigsarkivar Emil Hildebrands Ledelse undergaa visse Ændringer i den hidtil fulgte Plan. De vil blive delte i to Rækker, af hvilke den første vil omfatte Rigsarkivarens Aarsberetninger og Opsatser eller Aktstykker, som slutter sig hertil, den anden vidtløftigere Arkivfortegnelser og Afhandlinger af arkivalisk Interesse.

Under Ledelse af Rigsarkivar Emil Hildebrand er begyndt Udgivelsen af en stor *Sveriges Historia indtil tjugonde seklet*. Det er ikke nogen ny Udgave af den illustrerede Sveriges Historia från äldsta tid till våra dagar, som i 6 Bind udgaves i Aarene 1877—81, men et helt nyt Værk. Det vil udkomme i 10 Afdelinger, fordelt paa 5 Bind, og Sveriges bedste historiske Kræfter tager Del i Udarbejdelsen. Oldtiden vil blive skildret af Professor O. Montelius, Middelalderen af Rigsantikvar H. Hildebrand, Gustav Vasas og hans Sønners Tid af Emil Hildebrand, Gustav Adolf, Kristina og Karl X Gustav af Landsarkivar L. Weibull, til Dels paa Grundlag af hans afdøde Fader, Professor Weibulls Samlinger og Udkast, Karl XI og Karl XII af Dr. G. R. Fåhräus, Frihedstiden, Gustav III og Gustav IV Adolf af Professor L. Stavenow, Tiden mellem 1809 og 1900 af Docent S. Clason og Lektor

A. Rydfors. Værket vil blive rigt udstyret med historiske Illustrationer, hvoriblandt ogsaa et Antal Fotogravyrer. De hidtil udkomne Hefter behandler Begyndelsen af Frihedstiden og af Karl XV's Regering.

Vi har allerede tidligere her i Tidsskriftet omtalt, at Cambridge Universitetet, der i Forvejen udgiver en Række historiske Monografier med Titlen Cambridge Historical Series, paa Foranledning af den nu afdøde Lord Acton og efter en af ham oprindelig lagt Plan i længere Tid har forberedt Udgivelsen af en stor Verdenshistorie, der skal gaa fra Middelalderens Slutning til vore Dage. Under Titlen: *The Cambridge Modern History* og med Historikerne A. W. Ward, G. W. Prothero og Stanley Leathes som Udgivere er nu heraf udkommet 1. Bd. (Cambridge, 1902). Værket vil komme til at bestaa af 12 Bind. I Fortalen betoner Udgiverne, at det vil afvige fra Onckens og Lavisse og Rambauds lignende Værker ved ikke som disse væsenligst at give en monografisk Behandling af enkelte Perioder og Lande, men derimod tage Sigte paa Europas og dets Koloniers Historie som en Enhed, hvorved den sammenhængende Skildring af Udviklingen vil blive Hovedopgaven. Det udkomne første Bind kalder sig *The Renaissance*, men dette Udtryk er taget i vid Forstand som omfattende hele Overgangsperioden mellem Middelalderen og den nyere Tid. Bindet vil tillige tjene som en Indledning, idet de forskellige Afsnit aabnes med en Oversigt over den tidligere Udvikling af de Nationer, Kræfter og Interesser, som kom til at spille en Hovedrolle i den nyere Tid; en streng kronologisk Grænse er ikke sat hverken for Skildringens Begyndelse eller Afslutning. De forskellige Afsnit behandler følgende Emner: Opdagelsernes og den ny Verdens Historie indtil Slutningen af det 16. Aarh., Tyrkernes Erobringer indtil 1529, Italiens Historie til omtrent 1516 med særlig Behandling af Florens', Venedigs og Kirkestatens Historie, Tyskland, Ungarn, Spanien og Nederlandene til Begyndelsen af Karl V's Tid, Frankrig til Frans I's Tronbestigelse, England under de første Tudorer, Genopvækkelsen af Studiet af den klassiske og den kirkelige Litteratur, Concilierne og Pavedømmet indtil Reformationen, selve dennes

Forløbere og endelig den økonomiske Udvikling fra det 15. til Slutningen af det 16. Aarhundrede. Værket giver ingen Fodnoter, men bredt anlagte Litteraturfortegnelser ved Bindets Afslutning. Blandt de mere bekendte engelske Forfattere, som har medvirket til den foreliggende Del, skal vi foruden de 3 Udgivere nævne Edward Armstrong, Forfatter til flere Skrifter over Italiens Historie, Litteraturhistorikeren, den tidligere Bibliotekar ved British Museum Richard Garnett, William Cunningham, meget anset for sine Arbejder over den engelske Industris og Handels Historie, James Gairdner, der bl. a. tidligere har behandlet den engelske Kong Henrik VII's Tid, og Henry Lea, Forfatter til et betydningsfuldt Værk om Inkquisitionens Historie.

Planen for den bekendte, af Heeren og Ukert grundede og siden af Giesebrecht fortsatte Samling: *Geschichte der europäischen Staaten* er nu, efter at Ledelsen er overgaaet til Professor Karl Lamprecht i Leipzig, blevet noget ændret og udvidet. Der er blevet knyttet dertil en Gruppe, der skal omfatte enkelte tyske Landes Historie, og en anden, der skal behandle ikke-europæiske Staters (foreløbigt Armeniens, Kinas, Japans og det gamle Mexikos). Dernæst er planlagt og tildels udkommet en Række Fortsættelser af de europæiske Staters Historie; vi skal saaledes nævne, at Prof. Gelzer skal skrive om det byzantinske Kejserdømme, forskellige Forfattere om Balkanstaterne, Dr. Nirrnheim og Prof. Wohlwill om Hamburg, Prof. Stieda om Hanseforbundet, Docent Hedenström om Rusland, Dr. Kretschmayr om Venedig, og Prof. Stavenow i Göteborg vil fortsætte Carlsons Pfalzkonungarnes Historie ved en Skildring af Sveriges Historie 1718—71. Hele Værkets Titel er nu blevet *Allgemeine Staatengeschichte*.

Den store Frankrigs Historie, som Lavisse udgiver, og hvis Paabegyndelse i sin Tid blev omtalt her i Tidsskriftet, er siden skredet godt fremad, og Middelalderen er nu saa godt som fuldendt; dog fattes Begyndelsen, Merovingernes og Karolingernes Tid, der skal udgøre første Halvdel af Værkets andet Bind, mens første Del er helliget Oldtiden. De ældre Capetinger indtil Ludvig den hellige er fremstillet af Luchaire, der

har haft to Halvbind til Raadighed (II, 2 og III, 1); Ch. V. Langlois har skildret det følgende Aarhundrede med Ludvig og Filip den smukke som Hovedpersoner (III, 2); fjerde Bind, der indeholder Hundredaarskrigen og Frankrigs Genoprejsning efter den indtil 1492, er delt mellem A. Coville og Ch. Petit-Dutaillis. De smukt udstyrede Halvbind, hver paa en 4—500 Kvartsider, læses med største Interesse, og man faar et stærkt Indtryk af, hvilket umaadeligt Arbejde der er udrettet i Frankrig under det Opsving, som Historiegranskningen har taget siden Krigen med Tyskland; i de Kildehenvisninger, der gives ved hvert Afsnit, møder man som oftest monografiske Undersøgelser fra dette Tidsrum, og selve Værket, hvor Frankrigs bedste Kræfter meddeler Resultaterne af deres Studiefællers og deres egne Undersøgelser, er et smukt Vidnesbyrd om, hvad der er naaet. Det er en hel Omskabelse af Frankrigs Historie, der træder en i Møde. Jævnside med Krønikerne, som var Hovedgrundlaget for de tidligere Fremstillere, er nu Dokumenterne dragne med ind efter største Maalestok; en omsorgsfuld Kritik har afløst den ældre Tids Lettroenhed, positive Oplysninger de rhetoriske Skildringer; ved Siden af den politiske Historie fremtræder Kulturhistorien i stor Fylde. Samtidig har disse Fremstillere bevaret den franske Historieskrivnings bedste Egenskaber, en let overskuelig Ordning af det rige Stof og en livfuld Skildring; helt igennem er Værket præget af det Frisind, den Stræben efter uhildet at dømme retfærdigt, der for Øjeblikket behersker den franske Universitetsverden. Rent mesterlig synes mig Luchaires to Dele, og denne Forfatter, som tidligere mest kendtes som den nøjagtige Fremstiller af Stats- og Samfundsforhold, viser her helt nye Sider af sit Talent.

Kr. E.